

ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ УЧЕНИКА

Законом о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013 и 35/2015-аутентично тумачење, 68/2015 и 62/2016 - одлука УС, даље: **Закон**) уређена је дисциплинска одговорност ученика у установама у области образовања и васпитања, односно основној и средњој школи (даље: **школа**).

Дисциплинска одговорност ученика је одговорност за повреду забране (дискриминације, насиља и злостављања), као и одговорност за повреду обавеза утврђених Законом или општим актом школе.

ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТ УЧЕНИКА

обавезе ученика

Обавезе ученика прописане су чл. 112. Закона.

Ученик има обавезу да:

- редовно похађа наставу и извршава школске обавезе;
- поштује школска правила, одлуке директора и органа школе;
- ради на усвајању знања, вештина и вредносних ставова прописаних школским програмом, прати сопствени напредак и извештава о томе наставнике и родитеље, односно старатеље;
- у поступку оцењивања покаже своје стварно знање без коришћења разних облика преписивања и других недозвољених облика помоћи;
- не омета извођење наставе и не напушта час без претходног одобрења наставника;
- поштује личност других ученика, наставника и осталих запослених у школи;
- чува имовину школе и чистоћу и естетски изглед школских просторија;
- стара се о очувању животне средине и понаша у складу са правилима еколошке етике.

Одредбе Закона прописују дужност ученика, родитеља, односно старатеља ученика, да у року од осам дана, правда изостанак ученика и доставља потпуне и тачне контакт информације, што утиче на бољу комуникацију ученика, родитеља, одељенског старешине, односно школе (чл. 112. ст. 3.).

Закона посебно наглашава, да ученик у остваривању својих права, не сме да угрожава друге у остваривању права (чл. 112. ст. 1.).

Одговорност ученика

Ученик дисциплински одговара када учини повреду обавеза или повреду забрана прописане Законом.

Ученик може да одговара за лакшу повреду обавезе утврђену општим актом школе, за тежу повреду обавезе која је у време извршења била прописана Законом или посебним законом и за повреду забрана прописаних чл. 44. и 45. Закона.

Дакле, неопходно је, да је понашање ученика, које се сматра повредом обавезе, описано у оквиру лакших повреда, прописаних општим актом школе, или тежих повреда, прописаних Законом, односно да се понашање ученика може подвести као повреда обавезе због које може бити санкционисан.

Појам забране

Закон утврђује право ученика на заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као и дужност школе да обезбеди све услове за остваривање ових права (чл. 103. ст. 1. тач. 4) и ст. 2.).

Одредбама чл. 44. и 45. Закона прописан је појам "забране".

Ученик може да одговара због повреде:

1. забране дискриминације (чл. 44. Закона) активности којима се угрожавају, омаловажавају, дискриминишу или издвајају лица, односно групе лица, по основу: расне, националне, етничке, језичке, верске или полне припадности, физичких и психичких својстава, сметњи у развоју и инвалидитета, здравственог стања, узраста, социјалног и културног порекла, имовног стања, односно политичког опредељења и подстицање или неспречавање таквих активности, као и по другим основима утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Под дискриминацијом лица или групе лица сматра се свако непосредно или посредно, на отворен или прикривен начин, искључивање или ограничавање права и слобода, неједнако поступање или пропуштање чињења, односно неоправдано прављење разлика повлађивањем или давањем првенства.

Не сматрају се дискриминацијом посебне мере уведене ради постизања пуне равноправности, заштите и напретка лица, односно групе лица која се налазе у неједнаком положају;

2. забране насиља, злостављања и занемаривања (чл. 45. Закона) физичког, психичког и социјалног насиља; злостављања и занемаривања деце и ученика; физичко кажњавање и вређање личности деце и ученика или запослених; сексуална злоупотреба деце и ученика или запослених.

Закон прописује шта се сматра насиљем и злостављањем, а шта занемаривањем и немарним поступањем.

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног или понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Занемаривање и немарно поступање представља пропуштање установе или запосленог да обезбеди услове за правилан развој детета и ученика.

Према одредбама Закона постоји физичко, психичко и социјално насиље.

Под физичким насиљем сматра се:

- физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа;
- свако понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог;

- насилно понашање запосленог према деци, ученицима или другим запосленим, као и ученика према другим ученицима или запосленим.

Под психичким насиљем сматра се понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Под социјалним насиљем сматра се искључивање детета и ученика из групе вршњака и различитих облика социјалних активности установе.

Васпитни рад са учеником

Одредбама Закона посебна пажња се посвећује васпитном раду са учеником.

Законом је прописано (чл. 113. ст. 1.) да је школа дужна, да са учеником, који врши повреду правила понашања, или се не придржава одлука директора и органа школе, или неоправдано изостане са наставе пет часова, односно који својим понашањем угрожава друге у остваривању њихових права, појача васпитни рад активностима: у оквиру одељенске заједнице, стручним радом одељенског старешине, педагога, психолога, посебних тимова, а када је то неопходно да сарађује са одговарајућим установама социјалне, односно здравствене заштите на промени понашања ученика, уз обавезно учешће родитеља, односно старатеља ученика.

Циљ оваквог васпитног рада је да се препознају у понашању ученика, поступци који могу да доведу до лакших и тежих повреда обавеза ученика и забрана утврђених Законом.

Теже повреде обавеза ученика

Теже повреде обавеза ученика прописане су чланом 113. став 3. Закона и усклађене су са повредама обавеза ученика, које су произашле из нових појава и односа у друштву.

Према наведеном члану теже повреде обавеза ученика су:

1) уништење, оштећење, скривање, изношење, преправка или дописивање података у евиденцији коју води школа или друга организација, односно орган;

2) преправка или дописивање података у јавној исправи коју издаје школа или орган, односно исправи коју изда друга организација;

3) уништење или крађа имовине школе, привредног друштва, предузетника, ученика или запосленог;

4) подстрекавање, помагање, давање ученику и употреба алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце;

5) уношење у школу или другу организацију оружја или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице;

6) понашање ученика којим угрожава властиту безбедност или безбедност других ученика, наставника и запослених у школи и које доводи до њиховог физичког и психичког повређивања;

7) употреба мобилног телефона, електронског уређаја и другог средства у сврхе којима се угрожавају права других или у сврхе преваре у поступку оцењивања;

8) неоправдано изостајање са наставе и других облика образовно-васпитног рада више од 25 часова у току школске године, од чега више од 15 часова након писменог обавештавања родитеља, односно старатеља од стране школе.

9) учестало чињење лакших повреда обавеза у току школске године, под условом да су предузете неопходне мере из става 1. овог члана ради корекције понашања ученика.

Прописна је обавеза школе, да, након 15 неоправданих изостанака, писмено обавештава родитеља, односно старатеља о учињеним неоправданим изостанцима ученика, као и обавеза поступног изрицања мера због неоправданих изостанака (чл. 113. ст. 3. тач. 8 и ст.4. Закона).

Важно је напоменути, да је једна од тежих повреда обавезе и учестало чињење лакших повреда обавеза у току школске године. У околностима, када је ученик учестало чинио лакше повреде обавеза, неопходно је да су предузимане мере појачаног васпитног рада и да су ученику поступно изрицане васпитне мере.

Лакше повреде обавеза ученика

Закон не прописује лакше повреде обавезе ученика, већ њих прописују саме школе својим општим актом.

Важно је да школа својим општим актом детаљно предвиди повреде обавеза ученика, које би могле да се сврстају у лакше, односно понашање ученика које треба санкционисати, а које није прописано као тежа повреда обавеза.

У лакше повреде обавеза могла би се, сврстати следећа понашања, на пример:

1. неоправдано изостајање са наставе и других облика образовно-васпитног рада до 25 часова;
2. неблаговремено правдање изостајања из школе;
3. ометање рада у одељењу;
4. недолично понашање према другим ученицима, наставницима, стручним сарадницима и другим запосленим у школи;
5. изазивање нереди у просторијама школе и школском дворишту;
6. непоштовање одлука надлежних органа школе;
7. не обавештавање родитеља о резултатима учења и владања и не преношење порука одељенског старешине, других наставника и стручних сарадника;
8. оштећење школске зграде, просторија, инвентара, инсталација у школи;
9. оштећење или уништење личних ствари и прибора других ученика, наставника и других запослених у школи;
10. неоправдано закашњавање на наставу и друге облике образовно-васпитног рада;

11. нарушавање естетског изгледа школе и школског дворишта;
12. непримерено одевање у школи;
13. пушење у просторијама школе...

ВАСПИТНО-ДИСЦИПЛИНСКИ ПОСТУПАК

Карактеристике васпитно-дисциплинског поступка

Васпитно-дисциплински поступак обавезно се води за теже повреде обавеза ученика и за повреде забране (из чл. 44. и 45. Закона).

Чланом 114. Закона уређен је васпитно-дисциплински поступак.

О вођењу васпитно-дисциплинског поступка мора бити обавештен родитељ, односно старатељ ученика, без обзира на узраст ученика.

Такође је неопходно присуство родитеља, односно старатеља, увек, када се саслушава ученик у васпитно-дисциплинском поступку. Саслушање ученика, као и свих осталих учесника и сведока у васпитно-дисциплинском поступку је обавезно и сви они могу да дају и писмену изјаву.

Васпитно-дисциплински поступак покрене директор најкасније у року од 30 дана за учињене теже повреде обавеза ученика или учињене повреде забране из чл. 44. и 45. и окончава се решењем. Пре доношења решења морају се утврдити све чињенице и околности које су од значаја за доношење решења.

Законом није уређено ко иницира покретање васпитно-дисциплинског поступка, којим актом се покрене поступка, од када тече рок за покретање поступка, ток поступка.

Сходно наведеном, школа би требало својим општим актом у потпуности да уреди покретање и начин вођења васпитно-дисциплинског поступка, при чему се мора водити рачуна о правилима управног поступка, која су прописана Законом о општем управном поступку ("Сл. лист СРЈ", бр. 33/97, 31/2001 и „Службени гласник РС“, број 30/2010), на пример: покретање поступка (иницијални акт), поступак обавештавања о сазнању за учињену повреду обавезе; именовање, састав, начин рада и одлучивања дисциплинске комисије; доказна средства; начин вођења записника; начин изрицања васпитно-дисциплинске мере и околности које се узимају у обзир приликом изрицања.

ВАСПИТНЕ И ВАСПИТНО-ДИСЦИПЛИНСКЕ МЕРЕ

Васпитне мере

За лакшу повреду обавеза ученика изричу се васпитне мере:

- опомена,
- укор одељенског старешине или
- укор одељенског већа.

Поменуте васпитне мере изричу се, без вођења васпитно-дисциплинског поступка, на начин прописан општим актом школе.

Васпитно-дисциплинске мере

Закон, одредбама чл. 115. ст. 6. прописује да се васпитно- дисциплинске мере, за учињену тежу повреду обавеза ученика и за учињену повреду забране прописане чл. 44 - 45. Закона, изричу ученику тек након спроведеног васпитно-дисциплинског поступка и утврђене одговорности.

За тежу повреду обавеза ученика изричу се васпитно-дисциплинске мере:

- укор директора,
- укор наставничког већа,
- искључење ученика из школе, односно школе са домом, за ученика средње школе

За учињену повреду забране изричу се васпитно-дисциплинске мере:

- укор директора или укор наставничког већа;
- премештај ученика од петог до осмог разреда у другу основну школу на основу одлуке наставничког већа, уз сагласност родитеља, односно старатеља и школе у коју прелази (новина је да је за премештај ученика потребна сагласност, не само родитеља или старатеља, већ и школе у коју ученик прелази);
- за ученика средње школе – искључење ученика из школе, односно школе са домом.

Изрицање васпитно-дисциплинских и васпитних мера

Према одредбама чл. 115. ст. 10. Закона, о васпитно-дисциплинској мери искључења ученика из средње школе одлучује наставничко веће, доношењем одлуке.

Наставничко веће доноси одлуку након спроведеног васпитно-дисциплинског поступка и утврђене одговорности ученика за учињену тежу повреду обавеза.

На основу донете одлуке наставничког већа, директор доноси решење о искључењу ученика из школе.

Васпитне мере и васпитно-дисциплинске мере могу да се изрекне ученику, ако је школа претходно предузела неопходне васпитне активности у циљу промене понашања ученика.

Ако школа није претходно предузела поменуте активности, предузеће их пре изрицања мере.

Важно је напоменути, да када предузете активности доведу до позитивне промене понашања ученика, обуставља се поступак, осим ако је учињеном повредом забране прописане чл. 44. и 45. Закона озбиљно угрожен интегритет другог лица.

Васпитна и васпитно-дисциплинска мера изриче се у школској години у којој је учињена повреда обавезе ученика.

Посебно треба нагласити, да приликом доношења одлуке о дисциплинској одговорности ученика и изрицања васпитне и васпитно-дисциплинске мере, треба имати у виду чињенице: колики је степен утврђене одговорности ученика, тежину учињене повреде и последица које је повреда проузроковала (колико су штетне), какво је било раније понашање ученика, како се ученик понаша после учињене

повреде, да ли је васпитни рад имао позитивног утицаја на њега, да ли ученик, с обзиром на узраст, може да схвати сврху изречене мере...

Када ученик изврши повреду обавезе, односно забране из чл. 44. и 45. Закона, школа одмах обавештава родитеља, односно старатеља и укључује га у одговарајући поступак.

Решење у васпитно-дисциплинском поступку (садржина и форма)

Васпитно-дисциплински поступак окончава се решењем директора (чл. 114. ст. 3. Закона).

Садржина и форма донетог решење мора да буде сагласна одредбама Закона о општем управном поступку.

Решењем директора:

- утврђује се одговорност ученика и изриче му се васпитно-дисциплинска мера;
- ученик се ослобађа одговорности или
- поступак се обуставља.

Саставни делови решења, које доноси директор по спроведеном васпитно-дисциплинском поступку, су:

- Увод, садржи назив органа који је донео решење, пропис који установљава надлежности тог органа за решавање у васпитно-дисциплинском поступку, име и презиме ученика, његовог законског заступника или пуномоћника (ако га има) и кратка назнака предмета поступка.
- Диспозитив (изрека), садржи име и презиме ученика, са подацима везаним за ученика (разред, одељење, образовни профил...) и одлуку због чега је васпитно-дисциплински поступак покренут и вођен. Диспозитив, као најбитнији део решења, мора да буде концизно састављен, јасан и прецизан - тако да не даје повода различитим тумачењима.
- Образложење решења, садржи: (1) изношење, у кратким цртама, захтева по коме је поступак покренут, односно разлога због кога је покренут; (2) приказ чињеничног стања које је утврђено, уз навођење опредељујућих разлога при оцењивању доказа; (3) презентирање разлога одбијања неког од захтева странке; (4) навођење материјалног прописа на основу којег је одлучено о конкретној управној ствари - са објашњењем зашто је применом тог прописа на утврђено чињенично стање решено онако како је изложено у диспозитиву.

Посебно истичемо, да образложење омогућава ученику и његовом родитељу, односно старатељу, да схвати зашто је донето решење баш оне садржине изнете у диспозитиву, а не нека друкчија одлука. Оно је од драгоцене помоћи надлежном другостепеном, односно надзорном органу (школском одбору или просветном инспектору), а касније можда и у суду, када се контролише исправност донетог решења.

- Упутство о правном средству, којим се ученик, његов родитељ, односно старатељ обавештава о праву на жалбу против решења, односно којим се обавештава коме се жалба подноси и у ком року.

У судској пракси, ради заштите странке, заступљено је гледиште, да ако је у решењу дато погрешно упутство, странка може да поступи по том упутству, или да се понаша у складу са важећим прописима (ако су јој познати), дакле различито од самог упутства, односно заступљено је гледиште да поступање по погрешном упутству не може да доведе до неповољних последица по странку у поступку.

Такође, заступљено је и гледиште, да погрешно упутство о правном леку није разлог за поништај таквог решења у управном спору.

Решење директора о дисциплинској одговорности ученика потписује сам директор установе и оверава се печатом установе. Решење мора бити заведено, односно мора имати број и датум.

Тако састављено решење доставља се ученику, његовом родитељу, односно старатељу.

Начин достављања писмена (позива за расправу, решења, захтева за покретање поступка и других службених списа) уређује се општим актом установе, сагласно одредбама Закона о општем управном поступку.

Закључивање оцене из владања

Одредбама чл. 115. ст. 8. Закона прописан је начин утврђивања закључне оцене из владања, који је усклађен са посебним законима.

Према наведеним одредбама Закона закључна оцена из владања утврђује се на основу сагледавања личности и понашања ученика у целини, процењивањем његовог укупног понашања и извршавања обавеза прописаних законом и изречених васпитних или васпитно-дисциплинских мера и њихових ефеката.

Закључну оцену из владања утврђује одељенско веће на предлог одељенског старешине на крају првог и другог полугодишта и она се поправља када дође до позитивне промене у понашању ученика.

Напомињемо да је претходним законским одредбама било прописано да се ученику смањује оцена из владања, само због изречене васпитно-дисциплинске мере, односно није било предвиђено смањење оцене из владања код изречених васпитних мера за лакше повреде обавеза ученика.

Према важећим одредбама чл. 115. ст. 8. Закона, на оцену из владања утичу и изречене васпитне мере.

У основној школи, када је у питању смањење оцене из владања, које прати изречене васпитне и васпитно-дисциплинске мере, школе, својим општим актом, уређују смањење оцене из владања, у смислу одређивања, за које повреде обавеза и за колико се смањује оцена из владања, при чему се мора поштовати принцип поступности.

Средње школе су у претходном периоду, саме, својим актима, уређивале начин утврђивања закључне оцене из владања у односу на изречене васпитне и васпитно-дисциплинске мере, односно на број неоправданих изостанка са наставе.

Међутим, сада се, одредбама Правилника о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању ("Службени гласник РС", број 82/2015, даље: **Правилник**) уводи новина у начину оцењивања владања ученика у средњем образовању и васпитању, односно „разврставањем понашања ученика по нивоима“ у складу са Правилником о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и

занемаривање ("Службени гласник РС", број 30/2010, даље: **Протокол**), а које утиче на утврђивање закључне оцене из владања.

Битно је напоменути, да, према одредбама Правилника, на смањење оцене из владања утичу и изречене васпитне и васпитно дисциплинске мере, као и околност да није дошло до позитивне промене у понашању ученика, након изречене васпитне, односно васпитно-дисциплинске мере и предузетих активности појачаног васпитног рада.

Према Правилнику:

- на оцену из владања врло добро (4) и добро (3), поред понашања ученика на начин описан на првом, односно на другом нивоу, утичу и изречене васпитне мере (опомена, укор одељенског старешине, укор одељенског већа);

- на оцену из владања довољно (2), поред понашања ученика на начин описан на другом нивоу, које је поновљено, утичу, поред изречених васпитних мера и васпитно-дисциплинске мере изречене за повреду забране и теже повреде обавезе (укор директор, укор наставничког већа, искључење ученика из школе, односно школе са домом);

- на оцену из владања незадовољавајуће (1) поред понашања ученика на начин описан на трећем нивоу, утичу изречене васпитне мере и васпитно-дисциплинске мере (укор директор, укор наставничког већа, искључење ученика из школе, односно школе са домом).

Такође је, одредбама Правилника прописан број неоправданих изостанака на основу којих се ученику смањује оцена из владања.

Да подсетимо:

Протоколом се утврђују разерставања насиља, злостављања и занемаривања на нивое, када су актери ученици:

Први ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: ударање чврга, гурање, штипање, гребане, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, "прозивање".

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: добацивање, подсмивање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито, неумесно, са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма су, нарочито: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.

Други ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, "шутке", затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), не укључивање, не прихватање, манипулисање, искоришћавање.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.

Трећи ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија.

Ради уједначеног и примереног поступања, установа у превенцији и интервенцији на насиље, злостављање и занемаривање, општим актом утврђује као лакше повреде обавеза ученика:

- понављање насилног понашања са првог нивоа када васпитни рад није делотворан;
- насилно понашање са другог нивоа када појачани васпитни рад није делотворан.

Насилно понашање са трећег нивоа може да буде третирано као тежа повреда обавеза и као повреда забране утврђене Законом, у зависности од околности (последице, интензитет, учесталост, учесници, време, место, начин и др.), што процењују тим за заштиту и директор.

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу, по правилу, активности предузима самостално одељенски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељенском заједницом, групом ученика и индивидуално.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насилје и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насилје и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељенски старешина, односно васпитач, у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

На трећем нивоу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.

На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

Важно је напоменути да Закон прописује могућност поправљања оцене из владања, када се, у току праћења понашања ученика, утврди да је дошло до позитивне промене у његовом понашању.

АКТА КОЈИМА СЕ УРЕЂУЈЕ ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ УЧЕНИКА

Акт о дисциплинској одговорности ученика

Дисциплинска одговорност ученика потпуније се уређује актом установе (Правилником), сходно одредбама чл. 113. ст. 2. Закона, којима је прописано да ученик може да одговара за лакшу повреду обавезе утврђену општим актом школе.

Актом установе (Правилником), поред утврђивања лакших повреда обавеза, требало би да се уреди:

- васпитне мере које се изричу за поједине лакше повреде обавеза;
- начин вођења васпитно-дисциплинског поступка (покретање поступка, поступак обавештавања о сазнању за учињену повреду обавезе; именовање, састав, начин рада и одлучивања дисциплинске комисије; доказна средства; начин вођења записника; начин изрицања васпитне и васпитно-дисциплинске мере и околности које се узимају у обзир приликом изрицања);
- начин достављања писмена (позива за расправу, решења, захтева за покретање поступка и других службених списа);
- начин смањења оцене из владања (за које повреде обавеза и за колико се смањује оцена из владања).

Предлажемо да се актом школе уреди на следећи начин:

- покретање поступка: иницијални акт за покретање васпитно-дисциплинског поступка требало би да садржи податак о ученику, опис теже повреде обавезе, односно забране, место, време и начин извршења повреде, одговарајуће доказе;

- поступак обавештавања о сазнању за учињену повреду обавезе: покретање васпитно-дисциплинског поступка могло би да иницира свако лице које има сазнања да је ученик извршио тежу повреду обавезе или забрану;

- рок за покретање поступка може да тече од дана сазнајна (директора) за учињену повреду-субјективан рок или од дана када је повреда учињена-објективан рок;

- васпитно-дисциплински поступак требало би да води комисија коју именује директор школе у чијем саставу би требало да буде одељенски старешина, педагог, односно психолог, или оба.

Мишљења смо, да би предлог акта о дисциплинској одговорности ученика, требало да буде разматран, на ученичком парламенту, савету родитеља и наставничком већу, како би се обавестили и укључили у поступак његовог доношења ученици, родитељи и запослени наставници.

На основу чл. 57. ст. 1. тач. 1) Закона акт о дисциплинској одговорности ученика доноси школски одбор.

Записник са васпитно-дисциплинског поступка

Полазећи од значаја саме расправе, као фазе у дисциплинском поступку, са расправе се обавезно саставља записник.

Записник мора да буде уредан и у техничком смислу - јасан и беспрекорно читљив. Пре закључења мора се прочитати лицима која учествују у васпитно-дисциплинском поступку, а саслушана лица имају право да ставе примедбе на записник. У већ потписаном записнику не сме се ништа додавати ни мењати.

Посебно, треба водити рачуна, да записник буде прецизан, концизан и да буде директно усмерен на саму ствар о којој се одлучује.

Рокови застарелости вођења васпитно-дисциплинског поступка

Закон не прописује рокове застарелости вођења васпитно-дисциплинског поступка, зато би требало да рокове пропише школа својим општим актом.

Треба нагласити, да се, сходно одредбама члана 115. став 7. Закона, којом је прописано да се васпитно-дисциплинска мера изриче у школској години у којој је учињена повреда обавезе ученика, односно да изречена васпитно-дисциплинска мера важи само да краја школске године у којој је изречена, васпитно-дисциплински поступак покреће хитно и води у што краћем року.

Према томе, приликом утврђивања рокова, школа мора да има у виду, да уколико се по спроведеном поступку ученику изрекне васпитно-дисциплинска мера, треба да протекне одређени временски период, како би се постигао васпитни утицај изречене мере на ученика и тиме спречило вршење нових повреда обавеза, односно постигла васпитна сврха изрицања васпитно-дисциплинске мере у тој школској години.

ПРАВНА ЗАШТИТА УЧЕНИКА

На изречену васпитно-дисциплинску меру за извршену тежу повреду обавезе ученика или за повреду забране прописане Законом (чл. 44 - 45.), ученик, његов родитељ, односно старатељ има право да поднесе жалбу школском одбору (члан 115. став 11. Закона).

Жалба се подноси у року од три дана од дана достављања решења директора о утврђеној одговорности и изреченој мери.

По наведеној жалби, решава Школски одбор, у року од 15 дана од дана њеног достављања.

Поднета жалба одлаже извршење решења директора.

Закон даје право ученику, његовом родитељу, односно старатељу на судску заштиту у управном спору, само против другостепеног решења школског одбора о изреченој мери искључења ученика из школе, односно школе са домом.

Напомињемо, да одредбама Закона, када су у питању изречене васпитне мере (опомена, укор одељенског старешине, укор одељенског већа) није прописана правна заштита, за ученика, родитеља, односно старатеља.

Међутим, нема законских сметњи, да школа својим актом уреди поступак утврђивања одговорности ученика за учињену лакшу повреду обавезе, као и правну заштиту за изречене васпитне мере.

Правни основ:

*Закон о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013 и 35/2015-аутентично тумачење, 68/2015 и 62/2016 - одлука УС),

*Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању ("Службени гласник РС", број 82/2015),

*Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Сл. гласник РС", бр. 30/2010).

У Београду, 25.04.2017. год.

Аутор: Биљана Антић, дипломирани правник